

॥ १५ ॥ याचतुमदपराधं क्षमस्वेति प्रार्थयतु ॥ १६ ॥ १७ ॥ नावैति नांगीकरोति ॥ १८ ॥ तत्र हेतुमाह इदमिति तथा दुर्योधनबंधनं युधिष्ठिराय राज्यप्रदानमित्येवं प्रकारकं सुखोपायं यत् आत्थतत् इदं कुत ए
व निश्चितं न कुतश्चित् गत इति पाठे पांडवानामर्थे गतः प्राप्त इत्यर्थः लब्धपदाः पांडवामदीयान् न हि स्युरित्यत्र नियामकं नास्तीति भावः ॥ १९ ॥ २० ॥ जिह्वं कुटिलं ॥ २१ ॥ नेदमस्ति इदं कुलं ॥ २२ ॥ इत्यार
ततो राजन्यार्थिवाः सर्व एव वै श्या इवास्मानुपतिष्ठंतु सद्यः ॥ दुर्योधनः शकुनिः सूतपुत्रः प्रीत्याराजन् पांडुपुत्रान् भजंतु ॥ १५ ॥ दुःशासनो याचतु भीमसेनं सभामध्ये
द्रुपदस्यात्मजां च ॥ युधिष्ठिरं त्वं परि सां त्वयस्वराज्ये चैनं स्थापय स्वाभिपूज्य ॥ १६ ॥ त्वया पृष्टः किमहमन्यद्वेदेयमेतत्कृत्वा कृतकृत्यो सिराजन् ॥ १७ ॥ धृतराष्ट्र उ
वाच एतद्वाक्यं विदुरयत्ते सभायामिह प्रोक्तं पांडवान् आप्यमां च ॥ हितं तेषामहितं मामकानामेतत्सर्वं मम नावैति चेत् ॥ १८ ॥ इदं त्विदानीं गत एव निश्चितं तेषाम
र्थं पांडवानां यदा त्व ॥ तेनाद्यमन्येनासिहितो ममेति कथं हि पुत्रं पांडवार्थं त्यजेयं ॥ १९ ॥ असंशयं तेपि ममैव पुत्रा दुर्योधनस्तु मम देहात्प्रसूतः ॥ स्ववैदेहं परहेतोस्त्य
जेतिको नु ब्रूयात्समतामन्ववेक्ष्य ॥ २० ॥ समां जिह्वं विदुर सर्वं ब्रवीषिमानं च तेहमधिकं धारयामि ॥ यथेच्छं कंगच्छवातिष्ठवात्वं सुसां त्व्यमाना प्यसती स्त्री जहा
ति ॥ २१ ॥ वैशंपायन उवाच एतावदुक्ता धृतराष्ट्रो न्वपद्यदंतर्वेदमसहसोत्थाय राजन् ॥ नेदमस्तीत्यथ विदुरो भाषमाणः संप्राद्रवद्यत्र पार्थावभूवुः ॥ २२ ॥ इत्या
रण्यके प० अ० प० विदुरवाक्यप्रत्याख्याने चतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥ ॥ ५ ॥ वैशंपायन उवाच पांडवास्तु वनेवासमुद्दिश्य भरतर्षभाः ॥ प्रययुर्जाह्नवीकूलात्कुरु
क्षेत्रं सहानुगाः ॥ १ ॥ सरस्वतीदृषद्वत्यौ यमुनां च निषेव्यते ॥ ययुर्वनेनैव वनं सततं पश्चिमां दिशं ॥ २ ॥ ततः सरस्वतीकूले समेषु मरुधन्वसु ॥ काम्यकं नाम ददृशु
र्वनं मुनिजनप्रियं ॥ ३ ॥ तत्र ते न्यवसन् वीरावने बहुमृगद्विजे ॥ अन्वास्यमाना मुनिभिः सां त्व्यमानाश्च भारत ॥ ४ ॥ विदुरस्त्वथ पांडूनां सदादर्शनलालसः ॥
हृणैश्च ॥ ५ ॥ ततोपश्यद्विदुरं तूर्णमारादभ्यायांतं सत्यसंधः सराजा ॥ अथाब्रवीद्भातरं भीमसेनं किं नु क्षत्तावक्ष्यति नः समेत्य ॥ ७ ॥ कच्चिन्नायं वचनात्सौ बल
स्य समाह्वाता देवनायोपयातः ॥ कच्चिक्षुद्रः शकुनिर्नायुधानि जेष्यत्यस्मान् पुनरेवाक्षवत्यां ॥ ८ ॥ समाहूतः केन चिदाद्रवेति नाहं शक्तो भीमसेनापयातुं ॥ गां
डीवे च संशयिते कथं नुराज्यप्राप्तिः संशयिता भवेन्नः ॥ ९ ॥

तीत्याह पांडवा इत्यध्यायेन ॥ १ ॥ २ ॥ मरुधन्वसु मरुषु निर्जलदेशेषु धन्वसु जांगलदेशेषु धन्वा जांगलदेशे स्यादिति विश्वः ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥ ६ ॥ आरात् दूरतः ॥ ७ ॥ ८ ॥ आद्रव आगच्छ अपयातुं निवर्तितुं संशयिते
पणीकृते सति कथं नः राज्यप्राप्तिः यतः संशयिता गांडीवनाशादित्यर्थः ॥ ९ ॥

रण्यके प० नैलकंठीये भारतभावदीपे चतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥ ॥ ५ ॥ हितोपदेशेपि दुष्टाः कुप्यंतीत्युक्ता संतस्तत्रैव तुष्यं